

ГАДААД БОДЛОГО БА ДИПЛОМАТ АЖИЛЛАГААНЫ ХАРИЛЦАН ХАМААРАЛ

Д.Долгорсүрэн
МУИС, ШУС, Хүмүүнлэгийн Ухааны Салбар,
Гадаад хэлний төвийн ахлах багш

Товч агуулга: Улс орнууд амин чухал асуудлууд дээр санаа нэгдэж, зөв шийдвэр гаргахын тулд дотоод, гадаад бодлогоо ганц нэг улсын, эсвэл бүсийн эрх ашгийн үүднээс явуулж болохгүй цаг үед хүн төрөлхтөн амьдарч байна. Улс хоорондын харилцаа, хамтын ажиллагаа нь гадаад бодлогыг хэрэгжүүлэх арга хэрэгсэл болох дипломат ажиллагааг хэрхэн явуулахаас их хамаардаг. Гадаад бодлого үр дүнтэй хэрэгжих эсэх нь дипломат ажиллагаанаас нь ихээхэн шалтгаалдаг. Тиймд аливаа улс бусад орнуудтай харилцахдаа баримтлах чиг шугам буюу гадаад бодлогоо тодорхойлж, түүнийгээ дипломат ажиллагаагаар дамжуулан хэрэгжүүлдэг учраас гадаад бодлого, дипломат ажиллагаа хоёр харилцан нягт уялдаа холбоотой юм.

Түлхүүр үг: Гадаад бодлого, дипломат ажиллагаа, эрх ашиг, хүч, олон нийт, харилцан уялдаа

Улс орнуудын гадаад орчныхоо талаар баримталж, хэрэгжүүлж байгаа байр суурь, цогц үйл ажиллагааг гадаад бодлого гэдэг. Гадаад бодлого нь аливаа улсын оршин тогтнох, хөгжин дэвжихийн чухал хүчин зүйл бөгөөд түүхэн тодорхой нөхцөлд баримтлах ерөнхий чиглэл, чиг шугам нь болдог. Бие даасан, бүрэн эрхт улс бүр олон улсын харилцааны субъектүүдээс өөрийн эрх ашгийг хамгаалахын тулд тодорхой, чиглэсэн зорилготой явуулж буй үйл ажиллагааг гадаад бодлого гэнэ. Гадаад бодлого бол аливаа улсыг дэлхийн бусад орнуудтай холбож, дэлхий нийтийн харилцан уялдаа холбоотой нэгдмэл систем рүү оруулж буй үр өгөөжтэй үйл явц юм. Улс орны дотоодод, мөн дэлхийн хамтын нийгэмлэгт болж буй үйл ажиллагааны аль алиныг нь холбох гол холбоос нь гадаад бодлого болдог. Гадаад бодлогын зорилго нь түүнийг хүрээлж буй нийгмийн орчинтой холбоо бүхий асуудлыг шийдвэрлэх явдал юм.

Улс төрийн шинжлэх ухаанд гадаад бодлогыг аливаа улс нь бусад улс орнуудтай харилцахдаа өөрийн амин чухал эрх ашгийг хамгаалж, цаашид улс орноо авч явах чиг хандлагыг бий болгож, хэрэгжүүлэх зарчим гэж тодорхойлжээ. Мөн “хилийн чанад дахь хувь хүн, бүлэг хүн, улс үндэстнүүдтэй харилцаа холбоо тогтооход нөлөө үзүүлэх зорилгоор засгийн газруудаас гаргасан шийдвэрийг гадаад бодлого гэнэ” гэж олон улсын улс төрийн шинжлэх ухаанд тодорхойлжээ. Өөрийн амин чухал эрх ашиг гэдэг нь чухам юу вэ гэвэл тусгаар тогтнол, аюулгүй байдал, нэгдмэл байдлаа хадгалан хамгаалах нь улсын язгуур ашиг сонирхол юм.

Аливаа улс орны гадаад бодлого гэдэг Засгийн газрынх нь зүгээс олон улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулахын тулд бий болгосон стратеги арга ажиллагаа, өөрөөр хэлбэл тухайн улсын зүгээс бусад оронтой харилцах харилцаа, үйл ажиллагааг чиглүүлэх ерөнхий зорилтууд юм. Эрх баригчид улс орныхоо улс төр, эдийн засаг, ард иргэдийн эрх ашиг, сэтгэл санааны хэрэгцээ шаардлагыг хангахын тулд явуулж буй бодлого, зорьж буй гол зүйлийн үр дүн, хамрах хүрээ, хэмжээ хязгаарыг мэдэж, сайтар тодорхойлсон гадаад бодлогын цогц зорилтыг бий болгох ёстой байдаг. Гадаад бодлого гэдэг бол нэг бүхэл цул зүйл биш харин олон зуун мянган жижиг шийдвэр, зааварчилгаа, алхмууд ажээ.

Дэлхийн улс гүрнүүд гурван төрлийн гадаад бодлого явуулж ирсэн. Үүнд:

1. Их гүрний гадаад бодлого /ОУХ-ны түүхээс үзэхэд их гүрнүүд дэлхийн бараг бүх бүсийн улс орнуудтай харилцаа холбоотой байж, ашиг сонирхлоо дэлхийн түвшинд тодорхойлж байжээ/
2. Төвийг сахисан гадаад бодлого /бүс нутаг, дэлхий дахины элдэв асуудалд хутгалдахгүй гэсэн үг/
3. Эвсэлд нэгдэх, үл нэгдэх гадаад бодлого

Гадаад бодлогыг доорх 3 элементээр тодорхойлж болдог:

а/ Нэгдэх байдал (аливаа улс өөр улстай холбоотны харилцаанд орох, эсвэл төвийг сахих шийдвэр гаргах гэсэн үг)

б/ Цар хүрээ (тухайн улсын үйл ажиллагаа болон ашиг сонирхлын цар хүрээ юм. Аливаа улс бүс нутаг болон дэлхийн дахинтай өргөн дэлгэр эсвэл хязгаарлагдмал харилцаа холбоотой байх нь асуудал, хямралаа шийдвэрлэхэд нь чухал нөлөөтэй)

в/ Модус операнди (гадаад бодлогоо хэрэгжүүлэх арга зам, үүнд нэгд: олон талт байдал буюу олон улсын хүчин чармайлтаар асуудлаа шийдэх хандлага; хоёрт: идэвхтэй байдал буюу үйлдэл, эс үйлдлээр илэрдэг цэрэг, эдийн засаг, дипломатын интервенц ажээ);

Улсын гадаад бодлогын шинж чанарыг тодорхойлох гурав дахь ангилал болох *модус операнди* нь цаг хугацааны явцад өөрчлөгддөг ч улс орнуудын гадаад бодлогоо хэрхэн хэрэгжүүлж буй онцлогийг илтгэн харуулдаг.

Гадаад бодлого нь цаг хугацааны хувьд харьцангуй удаан үргэлжлэх, баримталж ажиллах чиг шугам болж нилээд тогтвортой шинжтэй байдаг бөгөөд гадаад бодлогыг янз бүрийн салбарт хэрэгжүүлэх арга зам нь дипломат ажиллагаагаар хангагддаг. Өөрөөр хэлбэл гадаад бодлогыг явуулахдаа түүний зорилгод тохирох дипломат үйл ажиллагааг сонгодог учраас гадаад бодлого дипломат ажиллагаа хоёр харилцан хамааралтай ажээ.

"Аливаа улсын гадаад бодлого, дипломат үйл ажиллагаа хоёр нягт холбоотой." Гадаад бодлогыг тодорхойлох, боловсруулах, улмаар хэрэгжүүлэх арга зам нь чухамдаа дипломат ажиллагаа байдаг. Дипломат ажиллагаа нь гадаад бодлогын хэрэгсэл, харин дайн, эвсэл холбоо, олон улсын худалдаа зэрэг нь гадаад бодлогын илрэл юм. Дипломат ажиллагааны зорилго нь гадаад бодлогыг хэрэгжүүлэхэд хүн хүч, арга хэрэгслээр улс орныг хангах явдал юм. Дипломат ажиллагаа нь гадаад бодлогыг дипломат аргаар хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа бөгөөд гадаад бодлогыг дипломат ажиллагаагаар дамжуулан хэрэгжүүлдэг. Тиймээс гадаад бодлого ба дипломат ажиллагааг нэг зоосны хоёр тал гэх нь ч бий. Учир нь гадаад бодлого нь аливаа улсын хувьд бусад улс гүрнүүдтэй харилцахдаа баримтлах гол чиг шугам, үзэл онол, харин дипломат ажиллагаа бол тэр чиг шугам, онолыг хэрэгжүүлэх арга зам, практик үйл ажиллагаа, өөрөөр хэлбэл уг чиг шугамын дагуу ажиллах арга, үйлдэл нь байдаг.

Аливаа улс гүрний гадаад бодлогын гол зорилго нь үндэсний эрх ашиг нь байдаг. *Үндэсний эрх ашиг нь гадаад бодлогыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх тулгын чулуу болдог.* Гадаад бодлогыг боловсруулдаг эрх мэдэл бүхий дээд түвшнийхэн эрх ашгаа хамгаалан бэхжүүлэхийн төлөө шийдвэр гаргаж, гаргасан шийдвэр болох гадаад бодлогыг ухаалгаар хэрэгжүүлэх бодит үйлдэл нь дипломат ажиллагаагаар илэрдэг. Үндэсний язгуур эрх ашгаа хамгийн боломжтой сайн арга замаар хангах, ашиг сонирхлоо хамгаалан бэхжүүлэхийн тулд улс гүрнүүд дэлхийн нөлөө бүхий орнуудтай, ялангуяа хөрш улс орнуудтайгаа тодорхой хэмжээнд харилцаа холбоотой байх шаардлагатай болдог бөгөөд тэрхүү харилцаа холбоог хангах гол арга хэрэгсэл нь дипломат ажиллагаа байдаг.

Аливаа зөрчил, сөргөлдөөнөөс зайлсхийх, бусад улстай хэвийн, сайн харилцаатай байхын сацуу улс орныхоо эрх ашиг, аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор олон улсын хууль эрх зүйн хүрээнд явуулж буй гадаад үйл ажиллагааг

дипломат ажиллагаа гэнэ. Дипломат ажиллагаа нь өнө эртнээс улбаатай, мэргэжлийн суурь боловсрол, практик туршлага, харилцах ур чадвар, ёс зүй зэрэг нарийн цогц ажиллагаа, эв дүй шаардсан, улам бүр хөгжиж буй шинжлэх ухааны чухал судлагдахууны нэг юм.

Тууштай гадаад бодлогын үндэс нь тууштай явуулж буй дипломат ажиллагаа байдаг. Улс гүрэн бүрийн гадаад бодлого өөр өөрийн онцлогтой байдаг тул аливаа төр-улс олон улсын харилцааны бусад субъектүүдтэй харилцахдаа өөрийн эрх ашиг, аюулгүй байдлаа хамгаалах зорилгоор явуулж буй үйл ажиллагаа нь тэдний гадаад бодлого болдог. Гадаад бодлогыг хэрэгжүүлэх гол арга хэрэгсэл дипломат ажиллагаа нь нэгдмэл нэг зорилгод хүрэхэд чиглэж, тэрхүү зорилгодоо хүрэхийн тулд төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хүч хавсран нэгдмэл байдлаар ажиллах ёстой болдог.

Гадаад бодлого нь бодит хүчин зүйлсийн үр дүн ба тэдгээр хүчин зүйлс нь гадаад бодлогын талаар шийдвэр гаргах үндэс суурь болдог. Гадаад бодлогод тухайн улсын дотоод орчин, гадаад хүчин зүйл буюу бусад улсын бодлого, үйл ажиллагаа, мөн геополитикийн хүчин зүйлс нөлөөлдөг. Жишээ нь, арлын жижиг улсууд цаг уурын өөрчлөлтийг бусад улсаас түрүүлж мэдэрдэг тул цаг уурын өөрчлөлттэй холбоотой асуудал тэдний хувьд гадаад бодлогын амин чухал чиглэл болох нь цөөнгүй. Дэлхийн цаг агаарын өөрчлөлттэй дотоод бодлогоор тэмцэх аргагүй тул түүнтэй тэмцэх гол арга зам нь дипломат ажиллагаа болдог. Тэгэхээр *гадаад бодлого өөртөө тохирсон дипломат ажиллагааг эс сонговол утгаа алдана*. Гадаад бодлогод нөлөөлдөг гол хүчин зүйлс нь ашиг сонирхол, түүнийг хангах арга зам буюу дипломат үйл ажиллагаа, гадаад бодлогын дотоод эх сурвалж нь олон нийт юм. Тиймээс гадаад бодлогод нөлөөлөх хүчин зүйлсийг дараах байдлаар ангилдаг:

1. Системийн хүчин зүйл¹: улсын гадаад нөхцөл байдал, олон улсын орчин
2. Үндэсний хүчин зүйлс: үндэстэн улсын өөрийнх нь онцлог шинжүүд
3. Индиосинкретик хүчин зүйлс: шийдвэр гаргагч бүлэглэл, сонирхлын бүлгүүд, удирдагчид, хувь хүн

Аливаа улсын гадаад бодлого гурван баганад тулгуурладаг:

¹ Судлаачид ОУХ-ны системийн гол хүчин зүйлүүдийг дараах байдлаар тодорхойлдог: Үүнд: а) Оролцогчдын байдал – үндэстэн улс, улс бус оролцогч; б) Хүчний харьцаа, хүчний хуваарилалт; в) Баялгийн хуваарилалт; г) Туйлшралын зэрэг; д) Оролцогчдын зорилго; е) Зорилгоо биелүүлэх боломжтой хэрэгсэл, технологи; ё) Харилцан хамаарлын зэрэг гэж тодорхойлсон байдаг.

- Мэдээлэл
- Дүн шинжилгээ
- Шийдвэр

Гадаад бодлогод нөлөөлөгч дотоодын өөр нэг эх сурвалж нь гадаад бодлогын аппаратын шийдвэр гаргах үйл явц юм. Орчин үед ихэнх улс орон мэдээллээр хангадаг /мэдээлэл цуглуулж, дүн шинжилгээ хийдэг/, санал зөвлөмж боловсруулдаг, бодлого хэрэгжүүлдэг, зарим үед гадаад бодлого боловсруулдаг захиргааны аппарат буюу засгийн газрын тусгай агентлаг, хэлтэс, газруудтай болсон. Гадаад бодлогыг тодорхой алба хэлтэс /хувь хүн/ хариуцан хэрэгжүүлдэг тул гадаад бодлого, дипломат ажиллагааны гол асуудал нь хүн, хүний итгэл үнэмшилтэй ямар нэг байдлаар холбогддог. Иймд хүнээ /боловсон хүчнээ/ сургаж бэлтгэн, мэргэшүүлэх нь гадаад бодлогын хэрэгжилт болох дипломат үйл ажиллагааны үр дүнд, цаашлаад олон улсын харилцаанд ихээр нөлөөлдөг.

Улс гүрэн бүрийн гадаад бодлогын цаана эх орныхоо нэр хүндийг олон улсын тавцанд өргөх, үндэсний эрх ашгаа хамгаалах, улсынхаа байр суурийг бататгах, олон улсад боломжтой салбаруудад нөлөөний хүрээгээ тэлэх зорилго оршдог. Бие даасан улс бүр гадаад бодлогоо хэрэгжүүлэх, гадаад бодлогын зорилгодоо хүрэхийн тулд үзэл бодол, итгэл үнэмшил, үнэт зүйл, түүх соёлын ололт амжилт зэрэг эерэг сайн гэж үзсэн онцлог талуудаа бусад улс орнуудад сурталчилах, харилцан туршлага солилцох, тусалж дэмжих, байгаагаа хуваалцах, харилцан итгэлцэл төрүүлэх зэрэг дипломат ажиллагааны янз бүрийн арга хэрэгслийг ашигладаг. Улс гүрнүүд өөрсдийн эрх ашигт нийцсэн, үр дүнтэй дипломат ажиллагааг явуулахад голлон анхаарсаар ирсэн билээ.

Гадаад бодлогыг тодорхойлон боловсруулагчдын гол зорилго нь үндэсний эрх ашгаа сахин хамгаалах, дэмжих явдал байдаг. Эрх ашиг гэдэг улс төрийн амьдралын хөдөлгөгч хүч бөгөөд улс орны оршин тогтнох, хөгжин дэвжихийн амин чухал хэрэгцээ шаардлагын илэрхийлэл нь болдог гэж үзэн английн ерөнхий сайд асан Лорд Пальмерстон “Улс гүрэнд мөнхийн анд нөхөр гэж байхгүй, мөнхийн дайсан ч гэж байхгүй, гагцхүү мөнхийн эрх ашиг бий - *Nations don't have permanent friends, they only have permament interests*” гэж хэлжээ. Эрх ашгаа хамгаалах зорилгоор бусадтай найрсаг харилцаж, харилцаагаа бататган бэхжүүлэх, бие биеийн дотоод асуудалд хөндлөнгөөс оролцохгүй байх, онцгой үйл явдал тохиолдсон үед дагах, эс дагах зэрэгт нөлөөлөх гэх мэт адармаатай дипломат ажиллагааг хэрэгжүүлэх үе тулгардаг. Үндэсний эрх ашгийн хүрээ хязгаарын тухай асуудал нь улс орнуудын хоорондын зөрчил маргааны, зарим үед

бүр дайн дажин, зэвсэгт мөргөлдөөний нэг шалтгаан болж ирсэн. Учир нь үндэсний эрх ашгийн хүрээ хязгаар нь бусад улсуудын бүрэн эрхт байдлыг шууд хөнддөг. Эрх ашгийн нөгөө талд хохирол дагаж явдаг. Өөрөөр хэлбэл хэн нэгэн ашиг олж байна гэдэг нь өөр нэгнийг, тэгэхдээ гол төлөв хүч чадал, эрх мэдлээр сул дорой нэгнийг хохироож байна гэсэн үг. Тиймээс эрх ашиг гэдэг ойлголттой хамт хүч гэсэн ойлголт зэрэгцэж явдаг. Эрх ашигт хүч болон үзэл баримтлал, итгэл үнэмшил маш их нөлөөлдөг. Улс үндэстнүүд эрх ашгаа хангахын тулд хүчний болон хүчний бус арга хэрэгслийг хослуулсаар ирсэн бөгөөд эрх ашгийг нь хангах үндсэн зэвсэг нь

Нэгд: Хүч буюу Realpolitik-т (Энэ нь ОУХ-ны гол оролцогчид нь бүрэн эрхт төр-улс, улс орнууд гэсэн үзэл бөгөөд ашиг сонирхол бол гол хөдөлгүүр гэдэг)

Хоёрт: Хэлэлцээ буюу дипломат ажиллагаанд (үзэл бодол, итгэл үнэмшилд) тулгуурладаг.

Realpolitik-ээс үүдсэн олон улсын хүч хэмээх ойлголт ОУХ-нд байдаг. Хүч буюу хүч чадавхи нь реалист онолчдын хувьд хамгийн чухал ойлголт юм. АНУ-ын судлаач Ханс Моргентау “Үндэстнүүдийн бодлого зүй” бүтээлдээ “Хүч чадалтай байна гэдэг нь аливаа хүн бусад хүний оюун санаа, үйлдлийг хянана гэсэн үг” гэжээ. Энэ нь угтаа нөлөөлнө гэсэн үг. Хүч чадавхийг улс орны эзэмшиж буй биет зүйл, тухайлбал хүн амын тоо, газар нутгийн хэмжээ, дотоодын нийт бүтээгдэхүүн зэргээр ойлгодог. Цэрэг, эдийн засаг, нийгмийн хөгжил дэвшил, мэдээлэл, үзэл суртлын чадавхид тулгуурласан хүчийг олон улсын хамтын нийгэмлэгийн нэгдмэл ажиллагааны илэрхийлэл гэж үздэг ч үнэндээ улс төрийн салбарт ноёлогч хэсэг улсуудын эрмэлзлэл байдаг. Ийм улсуудыг ‘Их Долоо’, ‘Их Хорь’ зэргээр нэрлэдэг.

Олон улсын энэхүү хүч нь нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн хэм хэмжээ, хүнлэг шударга зарчимд тулгуурласан байх аваас хууль ёсны болдог. Ийм хэм хэмжээ, зарчим гэдэгт нийт хүн төрөлхтөнд ашигтай, зөв, сайн нөлөөтэй тийм зан заншил, соёл уламжлал, эрүүл аюулгүй амьдрах боломж, амьдралын түвшин, ёс суртахуунтай иргэншсэн хэв маяг, соёлт улсуудын хүлээн зөвшөөрсөн эрх зүйн нийтлэг хэв маяг, зарчим зэргийг оруулж тооцдог. Энэ нь үндсэндээ олон улсын эрх зүйн үндсэн баримт бичиг болох Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Дүрэм юм. Олон улсыг дэг журамтай байлгах үүднээс зөвлөмж өгдөг НҮБ нь ялангуяа гишүүн орнуудынхаа оршин тогтнол, аюулгүй байдал, хөгжил дэвшлийн үндсэн эрх ашиг, сонирхлыг хангах зорилт тавин ажилладаг. НҮБ-ын гол зорилго нь

зөрчил мөргөлдөөнийг энхийн замаар шийдвэрлэж, дайнаас зайлсхийх явдал. Тэгэхдээ НҮБ-ын үйл ажиллагаа нь их гүрнүүдийн тодорхой бодлого, эрх зүй, ялангуяа эрх баригчдынх нь ёс суртахууны үндсээс ихээхэн хамаардаг.

Гадаад бодлогын гол зорилго болох эрх ашгаа хамгаалан хангах хоёр дахь зэвсэг нь дипломат ажиллагаа юм. Улс орнууд харилцахдаа аль алиндаа ашигтай байдлыг сонгон, хэлэлцэж тохиролцдог урлаг бол дипломат ажиллагаа юм. Засгийн газрууд хооронд хамтын ажиллагаа чухал шаардлагатай байдаг ба тэрхүү харилцаа холбоог дипломат ажиллагаагаар гүйцэлдүүлдэг. *Дипломат ажиллагаа нь хүч хэрэглэхгүйгээр, санал зөрөлдөлгүйгээр улс үндэсний давуу талыг олж авахад чиглэнэ.*

Эрх ашгийг хангах хүчний болон хүчний бус гэгдэж буй дээрх хоёр арга хэрэгслүүдэд аль алинд нь нөлөөлөх чадвар буюу бас хүч гэж хэлж болох чадавхи байдаг. Үүнд: Хүч буюу Realpolitik-т хамаарах нь

- улсын хүч чадавхи,
- цэргийн хүч чадавхи,
- эдийн засгийн хүч чадавхи

Realpolitik буюу улсын цэрэг эдийн засгийн хүч чадавхийг хатуу хүч гэж болно. Учир нь энэхүү хатуу хүч (Hard Power) нь материаллаг урамшуулал, хүчээр далайлгах, сүрдүүлэх аргад тулгуурладаг.

Хэлэлцээ буюу дипломат ажиллагаанд хамаарах нь зөөлөн хүч (Soft Power) буюу

- үзэл санаа, үнэт зүйлийн хүч чадавхи
- сэтгэл зүйн /хүсэл бодлын/ нөлөөллийн хүч чадавхи юм.

Эндээс үүдээд ОУХ-ны ‘хүч’ хэмээх ойлголтод хувьсал гарч байна. Нөлөөлөх чадвараас нь хамаараад хүчийг дотор нь хатуу хүч, зөөлөн хүч, аль алиныг нь хослуулсан буюу ухаалаг хүч (Smart Power), бүтээлч хүч (Productive Power) гэх зэргээр ялгаатай авч үзэх боллоо. Зөөлөн хүчний онолын үндэслэлийг тавьсан АНУ-ын судлаач Жозеф Най “зөөлөн хүч гэдэг нь хүссэн үр дүн, зорилгодоо хүрэхийн тулд бусдын зан байдалд нөлөөлөх чадвар юм” гэж тодорхойлжээ. Хатуу, зөөлөн, ухаалаг хүчний онолуудын үндэслэлд нөлөө, нөлөөлөх чадварыг чухалчилсан байдаг.

Орчин үед улс орнууд гадаад бодлогын зорилгодоо хүрэхийн тулд олон улсын харилцааны хүчний гурван төрөл болох цэрэг, эдийн засаг, зөөлөн хүчний бодлогыг өргөн хүрээнд ашиглаж байна. Олон улсын харилцаан дахь хүчний үндсэн ойлголт нь хүсэж буй зүйлдээ хүрэхийн тулд бусдад нөлөөлөх чадвар

байдаг. Хүссэн үр дүндээ албадлага, заналхийлэл, мөнгө шан харамж, бусдыг татан дагуулах, элсүүлэх, урвуулах гэх мэт олон арга замаар хүрдэг. Зөөлөн хүч нь нэг арга зам бөгөөд энэ ойлголтыг анх 1990 онд Жозеф Най “Bound to Lead: The Changing Nature of American Power” номдоо дурьдаж, мөн 2004 онд хэвлэсэн Soft Power: The Means to Success in World Politics бүтээлдээ зөөлөн хүчийг тайлбарлаж, “. . . найрсаг байдлаар бусдыг татах чадвар” хэмээн тодорхойлжээ. Яриа хэлэлцээ буюу дипломат ажиллагаа нь хэрэгжиж буй хэлбэр, арга замаасаа хамаараад зарим тохиолдолд хатуу хүчний /цэргийн, эдийн засгийн дипломат ажиллагаа гм/, зарим тохиолдолд зөөлөн хүчний /олон нийтийн, соёлын болоод хүмүүнлигийн дипломат ажиллагаа гм/ арга хэрэгсэл болж байна.

Дүгнээд үзэхэд, улс гүрэн бүрт өөрийн дотоод нөөц баялаг, улс төр, эдийн засаг, цэрэг армийн чадавхаас гадна бусад улсын нөөц баялаг, эдийн засаг, цэрэг армийн арга ажиллагаа, улс төр, стратегийн дэмжлэг, туршлага чухал байдаг тул бусадтайгаа харилцан зохицож, хамтран ажиллах, тэгэхдээ зөвхөн өөрийн эрх ашгийг урьтал болгохгүй, нийт олны, дэлхийн хүн төрөлхтний нийтлэг эрх ашиг, хүсэл сонирхлыг харгалзан үзэх хэрэгцээ шаардлага зайлшгүй гарч байдаг. Засгийн газруудын хийдэг тохиролцоо, гэрээ хэлэлцээр нь өөрсдийн амин чухал эрх ашгаа хамгаалахын зэрэгцээ нийт хүн төрөлхтөний нийтлэг үнэт зүйлсээс хазайгаагүй тийм чиг шугамыг голлон баримтлахад чиглэдэг. Тиймд бусад улстай харилцахад баримтлах чиг шугам болсон гадаад бодлогоо тодорхойлж, түүнийгээ дипломат ажиллагаагаар дамжуулан хэрэгжүүлдэг учраас гадаад бодлого, дипломат ажиллагаа хоёр харилцан нягт уялдаа холбоотой бөлгөө.

Abstract: This paper investigates the interaction and interrelationship between foreign policy and diplomacy. Interrelationship and cooperation between the countries greatly depend on how the diplomacy is conducted as diplomacy is the means to manage relations between different countries. The efficiency of foreign policy implementation is tremendously relies on the diplomacy. This paper finds that the human race is living in the period that they should not ignore the best interests of the entire countries just for the sake of a certain country, a state, or a certain region’s foreign and domestic policies, so that the states would agree with crucial issues and reach proper decisions. Since the goal of foreign policy is to defend national security on the bases of the best interests of the entire country, that’s why a state determines its foreign policy, which is general objectives that guide the activities and relationships of

one state in its interactions with other states, and implement its foreign policy through the diplomacy. Thus, foreign policy and diplomacy are truly interrelated.

Ашигласан ном, материал:

F. Hermann, Charles “Policy Classification: A Key to the Study of Foreign Policy”, 1972

Frederick S. Pearson, J. Martin Rochester “International Relations”, 1988

Ghosh Peu “International Relations”, 2009

J. C. Johari “International Relations and Politics: Theoretical Perspective in the Post Cold War Era”, 2009

Joseph S. Nye, Jr “Bound to Lead: The Changing Nature of American Power”, 1990

Joseph S. Nye, Jr “Soft Power: The Means to Success in World Politics”, 2004

Melissen Jan “The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations”, 2007

Robert O. Keohane, Joseph, S. Nye “Power and Independence”, July 1975

Т. Ариунсанаа “Олон Улсын Харилцаа: Дэлхийн бодлого зүйн удиртгал- системийн хандлага”, 2015

Д. Цолмон, Д. Оюунсүрэн, С. Баясгалан “Гадаад бодлого, дипломат ажиллагаа, дипломат албаны үндэс”, 2009

Г. Төмөрчулуун “Даяар Ертөнц: Монголын геополитик, дипломат ажиллагаа”, 2009

Д. Цолмон “Дипломат ёс горим, ёслол, баримт бичиг: Гадаад бодлого, дипломат ажиллагааны зарим асуудал”, 2010

“Монгол Улсын Гадаад Харилцаа” Нэвтэрхий Толь, 2014

“Улс Төрийн Шинжлэх Ухаан”, 2010